
EXPERIENTIA DOCET

Księga jubileuszowa
ofiarowana
Pani Profesor Elżbiecie Traple

EXPERIENTIA DOCET

Księga jubileuszowa
ofiarowana
Pani Profesor Elżbiecie Traple

redakcja naukowa

Piotr Kostański

Paweł Podrecki

Tomasz Targosz

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

SŁOWO WSTĘPNE

Pomysł przygotowania dla Pani Profesor Elżbiety Traple książki pamiątkowej z okazji Jej 70. urodzin nie był oczywisty tylko dla jednej osoby – samej Pani Profesor. Dla nikogo, kto miał okazję Panią Profesor poznać nieco bliżej, nie powinno to zresztą być zaskoczeniem. Na szczęście, zapewne w dużej mierze po to, by uniknąć naszych kolejnych nalegań, Pani Profesor wyraziła ostatecznie zgodę i dzięki temu powstało opracowanie, które – mamy nadzieję – w sposób godny honoruje jej niezwykle osiągnięcia i karierę. Musimy za to podziękować autorom, którzy nadesłali niezwykle interesujące teksty obejmujące zarówno prawo własności intelektualnej, jak i prawo cywilne, postępowanie cywilne, zagadnienia prawa gospodarczego, ochrony danych osobowych i wiele innych. Ten przekrój tematyczny książki nie jest zresztą przypadkowy. Odpowiada on znakomicie szerokości zainteresowań Jubilatki, które rozciągają się od – chyba jednak najulubieńszego – prawa autorskiego, przez wszystkie niemal prawa własności przemysłowej (a zwłaszcza prawo patentowe i prawo znaków towarowych), po prawo cywilne, przy czym nie jest to może najszcześniejsze określenie ich kierunku, ponieważ Pani Profesor, jak wielu najwybitniejszych przedstawicieli doktryny prawa własności intelektualnej, wywodzi swój znakomity warsztat właśnie z prawa cywilnego, a w Katedrze Prawa Cywilnego Uniwersytetu Jagiellońskiego spędziła większość ze swych lat pracy na uniwersytecie.

Pani Profesor zasługiwałaby na książkę pamiątkową, gdyby pozostała tylko cywilistką. Jak wiemy, tak się jednak nie stało. Bez żadnej przesady można ją zaliczyć do wielkich postaci polskiej doktryny prawa własności intelektualnej. Nikt, kto się tą dziedziną zajmuje, nie jest w stanie pominąć Jej dorobku, który – co warto podkreślić – mimo tak wielu zmian legislacyjnych wciąż zachowuje aktualność. Praca doktorska Jubilatki na temat utworu zależnego jest już opracowaniem klasycznym, a wnikliwa analiza przeprowadzona w pracy habilitacyjnej *Ustawowe konstrukcje w zakresie majątkowych praw autorskich i obrotu nimi w dobie kryzysu prawa autorskiego* wyprzedzała swój czas i nadal dowodzi wartości tego, co powinno być naczelnym celem doktryny prawniczej, czyli dobrej teorii, która zawsze będzie przydatna. W dorobku Pani Profesor znajdziemy także podstawowe w polskiej literaturze wypowiedzi o tak różnych przecież zagadnieniach, jak: teoria ekwiwalentów i inne aspekty naruszenia patentu, programy komputerowe w systemie prawa patentowego, przesłanka używania znaku towarowego w charakterze znaku, umowy autorskie (którym poświęciła odrębną monografię) czy ochrona słabszej strony umowy. Ujęte w publikacjach osiągnięcia Pani Profesor są dostępne dla każdego. Składają się one na obraz znakomitego naukowca o rozległym wachlarzu zainteresowań. To wrażenie bezpośredni kontakt z Panią Profesor w pełni potwierdza, ale oferuje też znacznie więcej. Jest Pani Profesor osobą niezwykle mądrą,

zarówno jeśli chodzi o swoją merytoryczną wiedzę (Pani Profesor jest jedną z tych osób, która przeczytała wszystko i jest na bieżąco z każdym aktualnym, choćby najbardziej specjalistycznym problemem prawnym z dziedzin, które Ją interesują), jak i trafność oraz trzeźwość sądów. Jej spokój i poczucie humoru pozwoliły wybrnąć z wielu pozornie beznadziejnych sytuacji. Gdyby jednak chcieć scharakteryzować Panią Profesor w sposób maksymalnie zwięzły, najtrafniej, wydaje się, byłoby powiedzieć, że ma po prostu niezwykłą klasę. Przychodzi ona – jak zawsze, kiedy jest prawdziwa – w sposób absolutnie naturalny i rodzi równie naturalny autorytet.

Wszystkie te cechy niewątpliwie pomogły Pani Profesor w drugiej, równoległej ścieżce kariery, którą rozpoczęła na początku lat 90. XX w. jako adwokat. Dorobek naukowy Pani Profesor broni się sam, ale wolno nam sądzić, że ogromny sukces, jaki odniosła jako praktyk, kolekcjonując przyznawane w kraju i za granicą tytuły najlepszego w Polsce prawnika w dziedzinie własności intelektualnej, ma związek z Jej pracą naukową. Praktyka pozwalała Jej naocznie przekonać się o konsekwencjach takich lub innych rozwiązań normatywnych, a także dostarczała problemów, które w zaciszu uniwersyteckiego gabinetu byłyby zapewne nie do wyobrażenia. Przypisywane wielu autorom powiedzenie, że nie ma nic bardziej praktycznego niż dobra teoria, wydaje się niekiedy (przynajmniej w praktyce prawniczej) pobożnym życzeniem. A jednak, doświadczenie Pani Profesor chyba dowodzi, że jest w tym powiedzeniu wiele prawdy. Swoje sukcesy zawodowe udało się Jej osiągnąć bez poświęcania naukowych przekonań. Wielu potencjalnie lukratywnych klientów odeszło z kwitkiem, ponieważ Pani Profesor nie godziła się na firmowanie swoim nazwiskiem poglądów, które uznawała za niesłuszne czy wręcz szkodliwe. W dłuższej perspektywie okazało się to podejście słuszne. W poszukiwaniach przykładowo, jak nauka i praktyka mogą z wzajemną korzyścią na siebie oddziaływać i się wzbogacać, Pani Profesor mogłaby wskazać siebie. Oczywiście tego nie robi, z uwagi na kolejną nieusuwalną cechę swojego charakteru – skromność. Czyni to jednak, przynajmniej częściowo, tytuł wybrany dla niniejszej publikacji.

Chociaż przystępując do prac nad księgą pamiątkową, wiedzieliśmy, że Pani Profesor kończy w bieżącym roku 70 lat, przyswojenie sobie tej informacji okazuje się nieporównanie trudniejsze. Każdy z nas zna Jubilatkę od kilkunastu, a nawet kilkudziesięciu lat i każdy może zaświadczyć, że Pani Profesor właściwie się nie zmienia. Równie świetnie pisze, równie rzetelnie wykonuje wszystkie obowiązki, i na uczelni, i w kancelarii. Jej energia i pracowitość w ogóle nie słabną. Młodszy (ale tylko kalendarzowo) współpracownicy mogą jedynie z podziwem przyjmować rzucane mimochodem opowieści o kolejnej wyprawie w Andy z krótkim wypadem na Galapagos. Nie ma zatem wątpliwości, że to, czego Pani Profesor zdoła dokonać już po wręczeniu Jej niniejszej książki, będzie zasługiwać na kolejne opracowanie tego rodzaju. Tymczasem jednak cieszymy się, że mogliśmy z Panią Profesor współpracować i tak wiele się od niej nauczyć. Dziękujemy za wszystko i życzymy wszelkiej pomyślności!

W imieniu Zespołu Redakcyjnego
Tomasz Targosz

NOTA BIOGRAFICZNA

Pani Profesor Elżbieta Traple pochodzi z rodziny przybyłej w 1945 r. na obecne ziemie polskie ze Lwowa i Pińska. Ojciec Zbigniew Łuczyński był inżynierem górnictwa węgla kamiennego, matka Bronisława Łuczyńska miała wykształcenie ekonomiczne. Lata szkolne spędziła w Gliwicach, w kręgu inteligencji wywodzącej się z ziem wschodnich. Początkowo myślała o studiach dziennikarskich, ale w 1965 r., kiedy zaczynała studia prawnicze na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, należało w tym celu uprzednio ukończyć inne studia wyższe. Obserwując jednak wydarzenia roku 1968, zdała sobie sprawę, jak bardzo dziennikarstwo w PRL było poddane wpływom politycznym, i doszła do przekonania, że prawo jako takie stanowi interesującą alternatywę.

Zainteresowanie prawem cywilnym zawdzięcza – jak wielokrotnie to podkreślała – seminarium magisterskiemu prowadzonemu przez prof. Stefana Grzybowskiego, który głównie stawiał pytania o źródła i uzasadnienie określonych instytucji prawa oraz domagał się interpretacji przepisów uwzględniającej ich funkcję społeczną. Stopień magistra prawa uzyskała na podstawie pracy poświęconej zagadnieniom umowy przedwstępnej. Między rokiem 1969 a rozpoczęciem pracy w otwartym w roku 1972 z inicjatywy prof. Stefana Grzybowskiego i prof. Andrzeja Kopffa Międzyuczelnianym Instytucie Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej Uniwersytetu Jagiellońskiego uczęszczała na zebrania naukowe w Katedrze Prawa Cywilnego, którym przewodniczył prof. Stefan Grzybowski. Wspomina, że ożywione dyskusje naukowe, w których oczywiście rzadko miała odwagę zabrać głos, wyzwoliły marzenia o pracy na uniwersytecie, a praktyka prawnicza, z którą częściowo zetknęła się w latach 1970–1972, odbywając aplikację sądową, zakończoną egzaminem sędziowskim, nie wydawała się wtedy pociągająca. Stąd z entuzjazmem podeszła do możliwości pracy w słynnym później Instytucie, w czym gorąco wspierał ją mąż, Janusz Traple, wówczas asystent w Instytucie Matematyki UJ. Praca w Instytucie nie była rozczarowaniem między innymi z tego powodu, że kierujący nim prof. Andrzej Kopff kontynuował podejście prof. Stefana Grzybowskiego do nauki i uczniów, a więc otwartość i tolerancję dla dobrze uzasadnionych poglądów, także tych różniących się od jego własnych. Tę cechę prof. Elżbieta Traple niewątpliwie przejęła od swoich nauczycieli, czego mogli doświadczyć jej studenci i doktoranci.

W 1974 r. ukończyła dwuletnie Podyplomowe Studium Ochrony Własności Przemysłowej na Uniwersytecie Jagiellońskim, co na jakiś czas ukierunkowało jej zainteresowania prawem patentowym, którego jednak znaczenie w owym czasie w Polsce ograniczało się do stosunków pracowniczych. Nie zachęcało to do dalszych badań mimo pewnych rodzinnych tradycji patentowych, zatrudniony bowiem we Lwowie na kolei państwowej dziadek prof. Elżbiety Traple był przed wojną wynalazcą z kilkoma

patentami w dziedzinie kolejnictwa. Prawo autorskie, chociaż również poddane licznym ograniczeniom, wydawało się zdecydowanie bardziej pociągające, co zaowocowało przygotowaną rozprawą doktorską pt. *Dzieło zależne jako przedmiot prawa autorskiego*, opublikowaną w Wydawnictwie Prawniczym. Praca ta została wysoko oceniona i wyróżniona I nagrodą w konkursie na prace doktorskie Stowarzyszenia Autorów ZAiKS. Profesor Elżbieta Traple wspomina, że w owym czasie prace doktorskie były zwykle publikowane na kiepskim papierze, w wydawnictwach uniwersyteckich, a do podjęcia starań o inną formę publikacji skłonił Ją wówczas prof. Stanisław Waltoś, który osobiście polecił jej pracę Wydawnictwu. Gorszy los spotkał Jej pracę habilitacyjną *Ustawowe konstrukcje w zakresie majątkowych praw autorskich i obrotu nimi w dobie kryzysu prawa autorskiego*. Została ona opublikowana w serii prac habilitacyjnych UJ jedynie w okrojonej postaci, w fatalnej jakości druku i papieru, a przy tym wobec ograniczeń wydawniczych w tamtych latach w niewielkim nakładzie. Mimo swej doniosłości książka ta jest współcześnie prawie niedostępna. Asumpt do podjęcia poruszanej w niej problematyki dał Pani Profesor niewątpliwie szybko postępujący w tamtych latach rozwój nowych technologii w zakresie rozpowszechniania utworów. Prawo autorskie poszukiwało bowiem odpowiedzi na pojawiające się pytania w podstawowych konstrukcjach cywilistycznych, na których można by oprzeć jego fundamenty. W szerszym spojrzeniu na te zagadnienia pomógł Pani Profesor roczny wyjazd na stypendium rządu francuskiego na Sorbonę, w czasie którego miała możliwość uczestniczenia w seminariach z zakresu własności intelektualnej prowadzonych przez luminarza francuskiej doktryny prawa autorskiego prof. André Françon. Pani Profesor Elżbieta Traple uzyskała w 1991 r. stopień doktora habilitowanego, a w 2011 r. w uznaniu dla Jej dorobku naukowego i opublikowanej monografii *Umowy o korzystanie z utworów w prawie polskim* tytuł profesora zwyczajnego. Pani Profesor jest autorką licznych publikacji z zakresu prawa własności intelektualnej i prawa cywilnego, których wykaz przedstawiamy odrębnie.

W 1979 r., kiedy prof. Andrzej Kopff przestał pełnić funkcję dyrektora Międzyuczelnianego Instytutu Wynałazczości i Ochrony Własności Intelektualnej i oddał się wyłącznie działalności w Katedrze Prawa Cywilnego, prof. Elżbieta Traple przeszła razem z nim, gdzie pracuje do dnia dzisiejszego. Od początku swojej pracy na Uniwersytecie Jagiellońskim Pani Profesor Elżbieta Traple prowadziła zajęcia dydaktyczne, najpierw ćwiczenia z prawa cywilnego na Wydziale Prawa, potem także wykłady na Studiach Podyplomowych Prawa Własności Intelektualnej, uruchomionych w Instytucie Wynałazczości i Własności Intelektualnej, wreszcie wykłady kursowe z prawa cywilnego oraz wykłady specjalizacyjne z prawa autorskiego i prawa własności przemysłowej, a następnie także seminaria magisterskie i doktoranckie oraz wykłady dla doktorantów. Jako opiekun, a obecnie współopiekun studenckiego Koła Naukowego Prawa Własności Intelektualnej Towarzystwa Biblioteki Słuchaczy Prawa przyczyniła się do organizacji corocznych studenckich i doktoranckich konferencji naukowych, w tym międzynarodowych, a członkowie tego koła brali udział w krajowych i międzynarodowych konkursach, zdobywając w nich wyróżnienia. Pani Profesor Elżbieta Traple wypromowała wielu magistrów, była promotorem i recenzentem w przewodach doktorskich i habilitacyjnych, jak też patronem licznych aplikantów adwokackich.

Pani Profesor od początku pracy akademickiej angażowała się we współpracę z zagranicznymi ośrodkami naukowymi. Przebywała wielokrotnie na zagranicznych stypendiach naukowych we Francji i w Niemczech, prowadziła badania naukowe na uniwersytetach we Włoszech i w Finlandii, a także jako *visiting professor* w Instytucie Maxa Plancka dla Prawa Własności Intelektualnej i Prawa Konkurencji (obecnie: Instytut Własności Intelektualnej i Konkurencji) w Monachium. Uczestniczyła w licznych konferencjach i kongresach naukowych, krajowych i zagranicznych, w czasie których prezentowała referaty poświęcone aktualnym tematom prawa własności intelektualnej. Brała udział w międzynarodowych projektach badawczych, m.in. w projekcie European Copyright Code, w Wittem International Network Program prowadzonym przez trzy holenderskie uniwersytety oraz w Common Core of European Private Law na uniwersytecie w Trydencie. Ponadto uczestniczyła wielokrotnie w międzynarodowych seminariach organizowanych przez Instytut Maxa Plancka w Monachium oraz uniwersytety w Holandii.

Dzieląc się swą wiedzą i doświadczeniem, Pani Profesor Elżbieta Traple była ekspertem w krajowych i zagranicznych pracach legislacyjnych. Brała m.in. udział w pracach Komisji Europejskiej (Directorate General XV) dotyczących harmonizacji prawa autorskiego w okresie przygotowań do przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, ponadto uczestniczyła w pracach nad ustawą o prawie autorskim i prawach pokrewnych z 1994 r. oraz ustawą o kinematografii. Wielokrotnie przygotowywała opinie dla Sejmu i Senatu RP, dotyczące zamierzeń legislacyjnych z zakresu własności intelektualnej, a także raporty dla Ministerstwa Gospodarki i Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Od 1995 r. jest członkiem Komisji Prawa Autorskiego przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a od 2009 r. prezesem Sądu Polubownego przy Izbie Przemysłowo-Handlowej w Krakowie. W okresie działania pierwszej „Solidarności” prof. Elżbieta Traple aktywnie uczestniczyła w pracach Centrum Obywatelskich Inicjatyw Ustawodawczych „Solidarności” i Społecznej Rady Legislacyjnej, kierowanej przez prof. Stefana Grzybowskię, zajmując się przede wszystkim zagadnieniami koniecznych zmian w prawie prasowym.

Opis działalności i osiągnięć Pani Profesor nie może być kompletny bez wzmianki o Jej dokonaniach związanych z praktyką stosowania prawa. Od 1992 r. jest czynnym adwokatem, zaangażowanym w działalność szkoleniową samorządu zawodowego. Pani Profesor była m.in. wykładownicą na konferencjach organizowanych przez Naczelną Radę Adwokacką, w ramach doskonalenia zawodowego organizowanego przez Okręgową Radę Adwokacką w Krakowie, a także w trakcie szkolenia jej aplikantów adwokackich, gdzie była także egzaminatorem. Uczestniczyła w pracach komisji legislacyjnej Naczelnej Rady Adwokackiej. Pani Profesor Elżbieta Traple prowadziła też liczne szkolenia dla sędziów z zakresu prawa własności intelektualnej, wygłaszała również otwarte wykłady w ramach cyklu organizowanego przez Urząd Patentowy RP. Stworzona przez Nią kancelaria (obecnie Traple Konarski Podrecki i Wspólnicy) stała się jedną z największych polskich kancelarii prawnych specjalizujących się w prawie własności intelektualnej, a pozycję Pani Profesor jako niekwestionowanego autorytetu w tej dziedzinie poświadczają liczne nagrody, takie jak przyznawany od lat tytuł najlepszego prawnika w kategorii „Prawo własności intelektualnej i przemysłowej oraz autorskie” w rankingu dziennika „Rzeczpospolita”.

Pani Profesor od zawsze czas wolny spędza aktywnie. Nie wymieniając licznych dyscyplin sportowych, uwagę zwraca Jej pasja podróżnicza: w młodości pracowała społecznie w zarządzie Klubu Tatrzańskiego PTTK, organizowała wraz z mężem wyprawy wysokogórskie, ma na swoim koncie między innymi wejście na Mont Blanc i niezdo-
byty wcześniej sześciotysięcznik w Himalajach.

Przygotował: Piotr Kostański

LISTA PUBLIKACJI

KOMENTARZE

1995

Komentarz do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (stan prawny na 31.03.1995 r.), red. J. Barta, R. Markiewicz, Warszawa, ss. 96 [komentarz do art. 2, 17–20, 23–35, 46, 104, 108–110] – współautorzy: J. Barta, M. Czajkowska-Dąbrowska, Z. Ćwiąkałski, R. Markiewicz.

2001

Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz (stan prawny na 15.03.2001 r.), red. J. Barta, R. Markiewicz, wyd. 2 zaktualizowane i uzupełnione, Warszawa, ss. 164 [komentarz do art. 2, 17–20, 23–35, 46, 50, 104, 108–110] – współautorzy: J. Barta, M. Czajkowska-Dąbrowska, Z. Ćwiąkałski, R. Markiewicz.

2003

Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz (stan prawny na 15.09.2003 r.), red. J. Barta, R. Markiewicz, wyd. 3 zmienione, Warszawa, ss. 189 [komentarz do art. 2, 6 (uw. 21–23), 17–20, 23–35, 46, 50, 104, 108–110] – współautorzy: J. Barta, M. Czajkowska-Dąbrowska, Z. Ćwiąkałski, R. Markiewicz.

2005

Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz (stan prawny na 10.03.2005 r.), red. J. Barta, R. Markiewicz, wyd. 4, Warszawa, ss. 208 [komentarz do art. 2, 6 (uw. 20–23), 17–20¹, 23–35, 46, 50, 104, 108–110] – współautorzy: J. Barta, M. Czajkowska-Dąbrowska, Z. Ćwiąkałski, R. Markiewicz.

2011

Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz (stan prawny na 30.04.2011 r.), red. J. Barta, R. Markiewicz, wyd. 5, Warszawa, ss. 203 [komentarz do art. 2, 6 (uw. 27–30), 17–20¹, 23–35, 46, 50, 104, 110, 110¹–110²³] – współautorzy: J. Barta, M. Czajkowska-Dąbrowska, Z. Ćwiąkałski, K. Felchner, R. Markiewicz.

ARTYKUŁY W CZASOPISMACH

1975

Pojęcie wynalazku i przesłanek zdolności patentowej w ustawie o wynalazczości, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z wynalazczości i ochrony własności intelektualnej”, z. 5, s. 37–63.

1977

Konwencja paryska o ochronie własności przemysłowej w świetle tekstu sztokholmskiego, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z wynalazczości i ochrony własności intelektualnej”, z. 10, s. 11–50 – współautor: W. Tabor.

Prawo prasowe w europejskich krajach socjalistycznych (ogólna charakterystyka i próba porównania), „Zeszyty Prasoznawcze”, nr 4, s. 29–44 – współautor: T. Trafas.

1978

Zakres dozwolonych zmian przy ekranizacji dzieła literackiego, „Państwo i Prawo”, z. 8–9, s. 125–137.

Glosa do uchwały SN z 20.12.1976 r., III CZP 91/75, „Nowe Prawo”, nr 10, s. 1506–1513.

1979

La notion de l'invention et les premisses de brevetabilité selon la loi polonaise sur l'activité inventive, „Rivista di Diritto Industriale”, nr 1, s. 214–224.

1980

Umowa wydawnicza o wydanie utworu w formie książkowej w świetle nowych przepisów, „Nowe Prawo”, nr 4, s. 16–28 – współautor: J. Barta.

1983

Przesłanki ochrony wzorów przemysłowych w prawie autorskim, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z wynalazczości i ochrony własności intelektualnej”, z. 32, s. 35–59.

Pracownicze wzory przemysłowe. Obowiązujący stan prawny oraz postulaty „de lege ferenda”, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z wynalazczości i ochrony własności intelektualnej”, z. 32, s. 61–82.

La position exceptionnelle de l'oeuvre d'art et sa protection dans le droit d'auteur, „Archivum Iuridicum Cracoviense”, t. 16, s. 99–117.

1984

Korzystanie z dokumentów pierwotnych w działalności dokumentacyjnej i informacyjnej (analiza i oceny na gruncie prawa autorskiego), „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z wynalazczości i ochrony własności intelektualnej”, z. 35, s. 13–54 – współautor: T. Trafas.

La reprographie selon les textes les plus récents des Conventions de Berne et les résolutions de ce problème dans les législations nationales, „Archivum Iuridicum Cracoviense”, t. 17, s. 67–103 – współautor: J. Barta.

Les dessins et modèles de salaires en Pologne, „Bulletin documentaire de la propriété intellectuelle des pays socialistes d'Europe de l'Est”, nr 2, s. 203–217.

1986

Einige Bemerkungen zu der Evolution Urheberrechts, „Archivum Iuridicum Cracoviense”, t. 19, s. 13–28 – współautor: J. Barta.

1988

Problemy autorskoprawne związane z przekazem satelitarnym, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z wynalazczości i ochrony własności intelektualnej”, z. 47, s. 39–60 – współautor: T. Trafas.

Podstawowe zmiany we francuskim ustawodawstwie autorskim, „Nowe Prawo”, nr 4, s. 64–77.

1990

Wpływ rozwoju techniki i przemian stosunków społecznych na zasadę asymilacji w konwencji berneńskiej, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z wynalazczości i ochrony własności intelektualnej”, z. 53, s. 29–73 – współautor: J. Barta.

1991

Prawo wprowadzania do obrotu egzemplarzy utworu jako nowe, oddzielne uprawnienie w projekcie ustawy o prawie autorskim, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z wynalazczości i ochrony własności intelektualnej”, z. 57, s. 105–122.

Le principe du traitement national dans la Convention de Berne, „Actualités des droits de propriété intellectuelle dans les pays de l’Est”, t. 9, s. 109–112 – współautor: J. Barta.

1992

Wzory użytkowe jako odrębny przedmiot ochrony w ramach prawa patentowego, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z wynalazczości i ochrony własności intelektualnej”, z. 59, s. 9–30.

Zastaw na prawach w prawie polskim i niemieckim ze szczególnym uwzględnieniem problematyki praw na dobrach niematerialnych (zagadnienia wybrane), „Krakowskie Studia Prawnicze”, nr 25, s. 41–60 – współautor: J. Preussner-Zamorska.

Glosa do wyroku SN z 25.10.1988 r., II CR 143/88, „Przegląd Sądowy”, nr 2, s. 93–105 – współautor: R. Skubisz.

Glosa do wyroku SN z 23.06.1989 r., I CR 236/89, „Przegląd Sądowy”, nr 2, s. 106–115 – współautor: R. Skubisz.

La convention de Berne traverse-t-elle une crise?, „Revue internationale du droit d’auteur”, nr 152, s. 3–95 – współautor: J. Barta.

1993

Wydawca materiałów drukowanych jako podmiot praw sąsiednich, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z wynalazczości i ochrony własności intelektualnej”, z. 61, s. 77–92.

Prawne ramy sponsoringu w środkach masowego komunikowania, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z wynalazczości i ochrony własności intelektualnej”, z. 62, s. 71–86.

1994

Treść majątkowych praw autorskich, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, nr 11, s. 13–15.

1996

Oddziaływanie przepisów gwarantujących wolność konkurencji na wykonywanie majątkowych praw autorskich. Uwagi na tle orzeczenia Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z 6 kwietnia 1995 roku w sprawie „Magill”, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z wynalazczości i ochrony własności intelektualnej”, z. 67, s. 121–136.

Interes konsumenta oraz instrumenty jego ochrony w dziedzinie reklamy, „Kwartalnik Prawa Prywatnego”, z. 1, s. 5–35 – współautor: J. Preussner-Zamorska.

1997

Prawo współtwórcy dzieła audiowizualnego do udziału w dochodach z eksploatacji tego dzieła w polskim prawie autorskim, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z wynalazczości i ochrony własności intelektualnej”, z. 69, s. 43–59.

Ochrona słabszej strony umowy a kontrola treści umowy ze względu na przekroczenie granic swobody umów i sposób zawarcia umowy, „Kwartalnik Prawa Prywatnego”, z. 2, s. 227–248.

1998

Timesharing – nowa instytucja prawa polskiego. Uwagi na marginesie projektu ustawy, „Kwartalnik Prawa Prywatnego”, z. 3, s. 537–547 – współautor: J. Preussner-Zamorska.

2001

Stosunek czynu nieuczciwej konkurencji do praw własności intelektualnej, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z wynalazczości i ochrony własności intelektualnej”, z. 77, s. 9–27.

Przejęcie lub naśladownictwo formy zewnętrznej cudzego produktu jako czyn nieuczciwej konkurencji, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z wynalazczości i ochrony własności intelektualnej”, z. 77, s. 29–62 – współautor: P. Podrecki.

2002

Wybrane prawne aspekty tzw. formatów telewizyjnych, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z wynalazczości i ochrony własności intelektualnej”, z. 80, s. 173–193 – współautor: P. Podrecki.

Prawo dostępu do dzieła jako forma kontroli korzystania w internecie, „Monitor Prawniczy”, nr 24 – dodatek: „Gospodarka elektroniczna”, s. 3–5.

2003

Ochrona informacji stanowiących tajemnice przedsiębiorstwa w ZNKU a ochrona tajemnic ujawnionych w trakcie negocjacji, „Monitor Prawniczy”, nr 21 – dodatek: „10 lat ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji”, s. 6–11.

2005

Utwór jako przedmiot umowy o dzieło. Glosa do wyroku SN z 18.06.2003 r., II CKN 269/01, „Glosa”, nr 2, s. 79–91.

Dalszy obrót towarami z podrobionymi znakami towarowymi bez sankcji karnej? Glosa do uchwały SN z 24.05.2005 r., I KZP 13/05, „Glosa”, nr 4, s. 76–84.

2007

Używanie cudzego znaku towarowego nie w charakterze znaku towarowego, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Instytutu Prawa Własności Intelektualnej”, z. 100, s. 555–577.

2008

Znaczenie wyłączenia spod pojęcia wynalazku programów komputerowych jako takich, „Przegląd Prawa Handlowego”, nr 3, s. 4–11.

2010

Roszczenia w przypadku naruszenia patentu, „Studia Prawa Prywatnego”, z. 4/2010–1/2011, s. 163–195 – współautor: P. Podrecki.

2011

TV signal delivery to cable operators and DTH platform operators. Primary copyright use, retransmission, or another form of communication to public?, „Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law”, nr 2, s. 75–88.

2012

Prawnoautorska ochrona projektów technicznych, „Transformacje Prawa Prywatnego”, nr 2 [Zeszyt Jubileuszowy dla Pani Profesor J. Preussner-Zamorskiej], s. 25–38.

2013

Konstytucyjność ustawowego uregulowania maksymalnego poziomu opłaty interchange, „Państwo i Prawo”, z. 6, s. 58–73 – współautor: J. Byrski.

Zasięg terytorialny obowiązku używania wspólnotowego znaku towarowego. Uwagi do wyroku TS w sprawie znaków OMEL/ONEL, „Europejski Przegląd Sądowy”, nr 6, s. 16–23.

2014

Europeizacja prawa autorskiego w orzeczeniach Trybunału Sprawiedliwości, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z prawa własności intelektualnej”, z. 126, s. 200–220.

2017

Prawo autorskie nie może służyć ochronie idei jako takiej. Glosa do wyroku SN z 3.02.2017 r., II CSK 400/16, „Glosa”, nr 3, s. 89–95.

AUTORSTWO MONOGRAFII

1979

Dzieło zależne jako przedmiot prawa autorskiego, Warszawa, ss. 180.

1990

Ustawowe konstrukcje w zakresie majątkowych praw autorskich i obrotu nimi w dobie kryzysu prawa autorskiego, Kraków, ss. 176.

2010

Umowy o eksploatację utworów w prawie polskim, Warszawa, ss. 370.

REDAKCJA MONOGRAFII

1998

Ochrona konsumenta, cz. 1, *Opracowanie analityczne*, Warszawa, ss. 249 – współredaktor M. du Vall.

2007

Prawo reklamy i promocji, Warszawa, ss. 1008.

2010

IP Student. Prace z zakresu prawa własności intelektualnej, Kraków, ss. 324.

2015

Ochrona gry komputerowej. Aktualne wyzwania prawne, Warszawa, ss. 203.

2017

Prawo patentowe, wyd. 2, Warszawa, ss. 688.

ROZDZIAŁY W MONOGRAFIACH

1975

Prawo prasowe Bułgarii [w:] *Prawo prasowe europejskich państw socjalistycznych*, red. A. Kopff, B. Michalski, cz. 1, Kraków, ss. 28.

1992

Franchise Verträge nach polnischem Recht [w:] *Jahrbuch des Deutschen Franchise Verband*, München.

1994

Umowy franchisingowe w świetle przepisów prawa EWG dotyczących wolnej konkurencji [w:] *Rozprawy z polskiego i europejskiego prawa prywatnego. Księga pamiątkowa ofiarowana Profesorowi Józefowi Skąpskiemu*, red. A. Mączyński, M. Pazdan, A. Szpunar, Kraków, s. 477–500.

Sponsoring [w:] E. Nowińska, E. Traple, *Prawo reklamy*, Kraków 1994, s. 24–27.

Reklama w ramach prawa cywilnego i autorskiego [w:] E. Nowińska, E. Traple, *Prawo reklamy*, Kraków, s. 28–36.

1998

Umowy o nabycie prawa do czasowego korzystania z nieruchomości [w:] *Ochrona konsumenta*, cz. 1, *Opracowanie analityczne*, red. E. Traple, M. du Vall, Warszawa, s. 51–79 – współautor: J. Preussner-Zamorska.

2001

Praktyczne konsekwencje wynikające z przedłużenia ochrony prawnoautorskiej do 70 lat po śmierci twórcy (p. m. a.) [w:] *Dziedzictwo prawne XX wieku. Księga pamiątkowa z okazji 150-lecia Towarzystwa Biblioteki Słuchaczy Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego*, red. A. Zoll, J. Stelmach, J. Halberda, Kraków, s. 413–421.

Naruszenie patentu a teoria ekwiwalentów [w:] *Księga pamiątkowa z okazji 80-lecia rzecznictwa patentowego w Polsce*, Warszawa, s. 99–114.

Bazy danych jako przedmiot praw autorskich i prawa sui generis [w:] *Nowe regulacje w dziedzinie własności przemysłowej*, red. A. Adamczak, „Wynalazczość i Ochrona Własności Intelektualnej”, z. 25, Warszawa, s. 125–134.

2002

Znaczenie wyczerpania prawa wprowadzania do obrotu we współczesnym prawie autorskim [w:] *Wyczerpanie praw własności intelektualnej. Konferencja naukowa, Warszawa, 25–26 kwietnia 2002 r. (wybrane wystąpienia)*, Warszawa, s. 101–109.

Zdolność patentowa programów komputerowych [w:] *Regulacje w dziedzinie własności przemysłowej*, red. A. Adamczak, „Wynalazczość i Ochrona Własności Intelektualnej”, z. 26, Warszawa, s. 83–94.

2003

Uwagi na temat wykładni art. 315 p.w.p. (głos w dyskusji) [w:] *Księga pamiątkowa z okazji 85-lecia ochrony własności przemysłowej w Polsce*, oprac. red. E. Wikło, Warszawa, s. 233–245 – współautor: J. Preussner-Zamorska.

Autorskie prawa majątkowe [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, Warszawa, s. 109–202.

Tymczasowe środki ochrony autorskich i pokrewnych praw majątkowych [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, Warszawa, s. 631–650.

Odpowiedzialność za wady prawne wynikające z praw własności intelektualnej [w:] *Wybrane aspekty ochrony własności przemysłowej*, red. A. Adamczak, „Wynalazczość i Ochrona Własności Intelektualnej”, z. 27, Warszawa, s. 119–125 – współautor: P. Podrecki.

2004

Einschränkung der Vertragsfreiheit im polnischen Urheberrecht im Hinblick auf die Notwendigkeit des besonderen Urheberschutzes [w:] *Urheberrecht im Informationszeitalter. Festschrift für Wilhelm Nordemann zum 70. Geburtstag am 8. Januar 2004*, red. U. Loewenheim, München, s. 657–667.

2005

Program komputerowy w systemie ochrony patentowej [w:] *Prawo prywatne czasu przemian. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Sołtyśińskiemu*, red. A. Nowicka, Poznań, s. 757–776.

2007

Prawa producenta a nowe pola eksploatacji utworu audiowizualnego oraz „przyrost” praw ze względu na przedłużenie ochrony [w:] *Współczesne problemy prawa handlowego. Księga jubileuszowa dedykowana prof. dr hab. Marii Poźniak-Niedzielskiej*, red. A. Kidyba, R. Skubisz, Kraków, s. 399–415.

Dobra osobiste w reklamie [w:] *Prawo reklamy i promocji*, red. E. Traple, Warszawa, s. 811–838.

Reklama a prawo autorskie [w:] *Prawo reklamy i promocji*, red. E. Traple, Warszawa, s. 839–857.

Reklama a prawo znaków towarowych [w:] *Prawo reklamy i promocji*, red. E. Traple, Warszawa, s. 858–878.

Autorskie prawa majątkowe [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, wyd. 2, Warszawa, s. 115–221.

Tymczasowe środki ochrony autorskich i pokrewnych praw majątkowych [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, wyd. 2, Warszawa, s. 743–765.

2008

Ograniczenia swobody umów w prawie autorskim – gdzie leży granica, której nie powinno się przekroczyć? [w:] *Europeizacja prawa prywatnego*, t. 2, red. M. Pazdan, W. Popiołek, E. Rott-Pietrzyk, M. Szpunar, Warszawa, s. 579–592.

Zagadnienia ochrony praw własności intelektualnej pozostające w związku z prawem farmaceutycznym [w:] M. Krekora, M. Świerczyński, E. Traple, *Prawo farmaceutyczne. Zagadnienia regulacyjne i cywilnoprawne*, Warszawa, s. 423–477.

2010

Zasady określania zakresu przedmiotowego patentu w aspekcie prawnoporównawczym [w:] *Przedmioty, granice i środki ochrony praw własności intelektualnej (zagadnienia materialne i procesowe)*, red. A. Adamczak, „Wynalazczość i Ochrona Własności Intelektualnej”, z. 34, Warszawa, s. 183–191.

2012

Naruszenia patentu [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 14A, *Prawo własności przemysłowej*, red. R. Skubisz, Warszawa, s. 737–776.

Roszczenia z tytułu naruszenia praw własności przemysłowej [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 14B, *Prawo własności przemysłowej*, red. R. Skubisz, Warszawa, s. 1387–1454 – współautor: P. Podrecki.

Reklama internetowa (AdWords) jako uzasadniona przyczyna użycia cudzego znaku towarowego [w:] *Problemy polskiego i europejskiego prawa prywatnego. Księga pamiątkowa Profesora Mariana Kępińskiego*, red. K. Klafkowska-Waśniowska, M. Mataczyński, R. Sikorski, M. Sokołowski, Warszawa, s. 407–423.

Zagadnienia ochrony praw własności intelektualnej pozostające w związku z prawem farmaceutycznym [w:] M. Krekora, M. Świerczyński, E. Traple, *Prawo farmaceutyczne*, wyd. 2, Warszawa, s. 469–535.

Ograniczenia w uzyskiwaniu i wykonywaniu praw własności przemysłowej wynikające z prawa konkurencji (omówienie na przykładzie produktów leczniczych) [w:] *Aktualne problemy własności intelektualnej, konkurencji i transferu technologii*, red. A. Adamczak, „Wynalazczość i Ochrona Własności Intelektualnej”, z. 36, Warszawa, s. 251–262.

2013

Elektroniczne kopie programów komputerowych jako przedmiot prawa wprowadzania do obrotu [w:] *Spory o własność intelektualną. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorom Januszowi Barcie i Ryszardowi Markiewiczowi*, red. A. Matlak, S. Stanisławska-Kloc, Warszawa, s. 1341–1354.

Blaski i cienie idei one stop shop w odniesieniu do zbiorowego zarządu prawami autorskimi. Uwagi na gruncie projektu dyrektywy w sprawie zbiorowego zarządu prawami autorskimi i pokrewnymi [w:] *Oblicza prawa cywilnego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Janowi Błęszyńskiemu*, red. K. Szczepanowska-Kozłowska, Warszawa, s. 535–559.

Autorskie prawa majątkowe [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, wyd. 3, Warszawa, s. 129–270.

Tymczasowe środki ochrony autorskich i pokrewnych praw majątkowych [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, wyd. 3, Warszawa, s. 941–970.

2014

Poland [w:] *Rights clearance for online music. Legal and practical problems from the perspective of a content provider and alternative models*, red. A. Wiebe, Vienna, s. 9–10, 17–18, 24–25, 46–52 i 80–84.

2015

- Znaczenie patentu podstawowego dla możliwości otrzymania SPC w świetle ostatniego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE* [w:] *Aktualne wyzwania prawa własności intelektualnej i prawa konkurencji. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Michałowi du Vallowi*, red. J. Ożegalska-Trybalska, D. Kasprzycki, Warszawa, s. 781–800.
- Wprowadzenie – gry komputerowe w świetle prawa* [w:] *Ochrona gry komputerowej. Aktualne wyzwania prawne*, red. E. Traple, Warszawa, s. 11–18.

2016

- Prawa własności intelektualnej jako przedmiot majątku osobistego małżonków. Kilka uwag na temat tego, czy regulacja art. 33 pkt 9 KRO jest poprawna i co z niej wynika* [w:] *Usus magister est optimus. Rozprawy prawnicze ofiarowane Profesorowi Andrzejowi Kubasowi*, red. B. Jelonek-Jarco, R. Kos, J. Zawadzka, Warszawa, s. 351–359.
- Licencje na korzystanie z utworów muzycznych online w dyrektywie Parlamentu i Rady 2014/26/UE w świetle priorytetu jednolitego rynku cyfrowego* [w:] *Zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi i pokrewnymi w związku z implementacją Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/26/UE*, red. J. Kepiński, Poznań, s. 185–211.

2017

- Wybrane problemy jurysdykcji w sprawach o naruszenie praw własności intelektualnej w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej* [w:] *Rozprawy z prawa prywatnego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Wojciechowi Popiołkowi*, red. M. Pazdan, M. Jagielska, E. Rott-Pietrzyk, M. Szpunar, Warszawa, s. 196–221.
- Autorskie prawa majątkowe* [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, wyd. 4, Warszawa, s. 139–296.
- Tymczasowe środki ochrony autorskich i pokrewnych praw majątkowych* [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 13, *Prawo autorskie*, red. J. Barta, wyd. 4, Warszawa, s. 1113–1143.
- Naruszenia patentu* [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 14A, *Prawo własności przemysłowej*, red. R. Skubisz, wyd. 2, Warszawa, s. 927–971.
- Teorie uzasadniające ochronę patentową i ocena jej gospodarczego znaczenia* [w:] *Prawo patentowe*, red. E. Traple, wyd. 2, Warszawa, s. 189–211 – współautor: M. du Vall.
- Korzystanie z cudzych wynalazków i przeniesienie prawa* [w:] *Prawo patentowe*, red. E. Traple, wyd. 2, Warszawa, s. 447–461 – współautor: M. du Vall.
- Szczególne zasady ochrony patentowej produktów leczniczych* [w:] *Prawo patentowe*, red. E. Traple, wyd. 2, Warszawa, s. 525–548 – współautor: M. du Vall.
- Ochrona praw podmiotowych* [w:] *Prawo patentowe*, red. E. Traple, wyd. 2, Warszawa, s. 600–656 – współautor: M. du Vall.

RECENZJE

2003

- S. von Lewinski, *Die Urheberrechtliche Vergütung für das Verleihen und Vermieten von Werkstücken* (§ 27 UrhG), München 1990, ss. 261, „Państwo i Prawo”, z. 2, s. 95–97.
- Franchising and the law. Theoretical and comparative approaches in Europe and the United States*, red. Ch. Joerges, Baden-Baden 1991, ss. 316, „Państwo i Prawo”, z. 4, s. 90–92.

2009

M. Załucki, *Licencja na używanie znaku towarowego. Studium prawnoporównawcze*, Warszawa 2008, ss. 324, „Państwo i Prawo”, z. 10, s. 109–112.

2012

Ł. Żelechowski, *Zastaw zwykły i rejestrowy na prawach własności przemysłowej*, Warszawa 2011, ss. 492, „Państwo i Prawo”, z. 8, s. 118–121.

INNE

1971

Umowy z brygadami racjonalizatorskimi, „Temat-WiR”, nr 10, s. 9–11, 14.

2000

Co się komu należy od stacji, „Rzeczpospolita”, nr 64, s. C3.

Dwadzieścia lat później, „Rzeczpospolita”, nr 194, s. C3.

2013

Niekonstytucyjny zakaz reklamy aptek, „Rzeczpospolita”, nr 148, s. C7.

CZĘŚĆ I

PRAWO AUTORSKIE

JOANNA BANASIUK

PROBLEMATYKA UTWORÓW CZĘŚCIOWO
OSIEROCONYCH W PRAWODAWSTWIE
UNIJNYM I W ROZWIĄZANIACH
PRAWNYCH WYBRANYCH PAŃSTW
CZŁONKOWSKICH

1. UWAGI OGÓLNE

Tematyka prawa autorskiego w kontekście jednolitego rynku cyfrowego jest od dłuższego czasu przedmiotem ożywionej dyskusji na poziomie Unii Europejskiej. Jeszcze w maju 2015 r. Komisja Europejska ustanowiła 16 inicjatyw dla celów realizacji koncepcji jednolitego rynku cyfrowego¹ zebranych w 3 zasadnicze filary, a mianowicie zakładających: 1) zapewnienie lepszego dostępu dla konsumentów i biznesu do usług i dóbr cyfrowych w Europie, 2) stworzenie odpowiednich warunków i równych szans dla rozwoju sieci cyfrowych i innowacyjnych usług oraz 3) zwiększanie potencjału wzrostu gospodarki cyfrowej. Nie dalej jak 14.09.2016 r. Komisja Europejska doprecyzowała jedno z założeń tego programu, inicjując „nowoczesne zasady prawa autorskiego w Unii Europejskiej obliczone na rozwój i rozpowszechnianie europejskiej kultury”². Jak wskazywał przy tej okazji A. Ansip, komisarz do spraw jednolitego rynku cyfrowego: „Europejczycy potrzebują transgranicznego dostępu do naszej bogatej i zróżnicowanej kultury. Nasza propozycja zapewni dostęp do większej ilości treści, przekształcając zasady prawa autorskiego w Europie z uwzględnieniem nowej rzeczywistości cyfrowej. Europejskie treści nie powinny pozostawać niedostępne, ale jednocześnie powinny być należycie chronione, w szczególności w zakresie poprawy wynagrodzeń dla twórców [...] Bez prawidłowo funkcjonującego jednolitego rynku cyfrowego będziemy tracić na kreatywności, wzroście gospodarczym i zatrudnieniu”³.

¹ *A Digital Single Market for Europe: Commission sets out 16 initiatives to make it happen*, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4919_en.htm (dostęp: 5.12.2016 r.).

² *State of the Union 2016: Commission proposes modern EU copyright rules for European culture to flourish and circulate*, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-3010_en.htm (dostęp: 5.12.2016 r.).

³ „Europeans want cross-border access to our rich and diverse culture. Our proposal will ensure that more content will be available, transforming Europe’s copyright rules in light of a new digital reality. Europe’s creative content should not be locked-up, but it should also be highly protected,

Konieczność wyważenia tych konkurujących ze sobą interesów, a mianowicie interesów użytkowników korzystających z dóbr kultury oraz podmiotów uprawnionych z tytułu praw autorskich, została również dostrzeżona przez prawodawcę unijnego w trakcie dyskusji nad problematyką utworów osieroconych. Ta ostatnia toczyła się w kontekście planów tworzenia cyfrowych bibliotek, przy czym stan braku rozwiązań prawnych i/lub pozaprawnych w odniesieniu do utworów osieroconych określano jako „lukę XX w.”⁴ z uwagi na fakt, że z dużej części utworów pochodzących z ubiegłego stulecia nie można korzystać w świetle obowiązujących przepisów i aktualnego stanu techniki⁵. Jeszcze w trakcie prac w 2009 r. nad rozwiązaniami unijnymi w odniesieniu do utworów osieroconych V. Reding, ówczesna komisarz ds. społeczeństwa informacyjnego i mediów, w wydanym z Ch. McCreevy’em wspólnym oświadczeniu zapewniała, że digitalizacja książek jest wysiłkiem herkulesowym, ale otwiera dostęp do kultury milionom obywateli Europy i poza nią⁶. Szerokie konsultacje społeczne i nieudane próby „miękkiego” unormowania kwestii osierocenia dzieł doprowadziły ostatecznie do przyjęcia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/28/UE z 25.10.2012 r. w sprawie niektórych dozwolonych sposobów korzystania z utworów osieroconych⁷.

Przepisy unijne w zakresie osierocenia dzieł wywołały szeroką dyskusję zarówno wśród przedstawicieli doktryny, jak i pomiędzy organizacjami zbiorowego zarządzania i w środowisku instytucji kultury. Dokonanie wyczerpującej oceny przyjętych rozwiązań normatywnych przekraczałoby rozmiary niniejszego opracowania. Jednakże jedną z ciekawszych kwestii pozostawionych poza zakresem szerszych rozważań na gruncie literatury przedmiotu jest problematyka tzw. utworów częściowo osieroconych. Jest to istotne zagadnienie badawcze, w szczególności z uwagi na wątpliwości interpretacyjne treści rozwiązań unijnych w tym zakresie, różnice w przepisach wewnętrznych poszczególnych państw członkowskich oraz złożoność tematyki przejawiającą się w konieczności jednoczesnego rozstrzygnięcia szeregu kwestii dotyczących współtwórczości i innych efektów pracy twórczej dwóch lub więcej osób. Celem

in particular to improve the remuneration possibilities for our creators [...]. Without a properly functioning Digital Single Market we will miss out on creativity, growth and jobs”, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-3010_en.htm (dostęp: 5.12.2016 r.).

⁴ V. Reding, *The role of libraries in the information society*, CENL Conference, Luxembourg, 29 September 2005, http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-05-566_en.htm?locale=en (dostęp: 5.12.2016 r.); A. Lucas-Schloetter, *Digital Libraries and Copyright Issues: Digitalization of Contents and the Economic Rights of the Authors* [w:] *E-Publishing and Digital Libraries: Legal and Organizational Issues*, red. I. Iglezakis, T.E. Synodinou, S. Kapidakis, New York 2011, s. 160; T. Lüder, *The „orphan works” challenge*, „Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht Internationaler Teil” 2010/10, s. 684; N. Korn, *In from the Cold: An assessment of the scope of ‘Orphan Works’ and its impact on the delivery of services to the public*, Cambridge 2009, s. 24. Por. komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, *Europeana – kolejne kroki*, COM(2009) 440 final, s. 5.

⁵ Por. J.M. Grages, *Verwaiste Werke. Lizenzierung in Abwesenheit des Rechtsinhabers*, Tübingen 2013, s. 1.

⁶ „It is time for Europe to turn over a new e-leaf on digital books and copyright”. *Joint Statement of EU Commissioners Reding and McCreevy on the occasion of this week’s Google Books meetings in Brussels*, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-09376_en.htm?locale=en (dostęp: 5.12.2016 r.).

⁷ Dz.Urz. UE L 299, s. 1, dalej: dyrektywa 2012/28/UE.

artykułu jest analiza pojęcia i istoty utworów częściowo osieroconych oraz rozwiązań prawnych dotyczących częściowego osierocenia dzieł w prawie Unii Europejskiej i wybranych państw członkowskich UE. W pierwszej części rozważań zostanie podjęta próba wykładni unijnych rozwiązań normatywnych w przedmiocie utworów częściowo osieroconych w oparciu o wyróżnione na gruncie literatury przedmiotu kategorie częściowego osierocenia dzieł. W dalszej kolejności zostaną przedstawione rozwiązania ustawowe w zakresie częściowego osierocenia utworów w prawie polskim, niemieckim i francuskim. Wyprowadzone wnioski zostaną wykorzystane przy podjęciu próby wskazania optymalnych kryteriów możliwości korzystania z utworów częściowo osieroconych,

2. POJĘCIE I ISTOTA UTWORÓW CZĘŚCIOWO OSIEROCONYCH

Problematyka utworów częściowo osieroconych była przedmiotem rozważań na gruncie literatury przedmiotu zasadniczo w ograniczonym zakresie⁸. Większość przedstawicieli doktryny (m.in. M. Poźniak-Niedzielska, A. Niewęglowski⁹, R. Staats¹⁰, G. Spindler¹¹, R.M. Hilty, K. Köklü, S. Nérissou, F. Trumpke¹², H.P. Kunz-Hallstein, M. Loschelder¹³, S. Lauck¹⁴), podejmując przedmiotową tematykę, odnosiło się do niej niejako dodatkowo w kontekście szerszych analiz zagadnienia osierocenia dzieł *per se*. Samo pojęcie częściowego osierocenia utworów (niem. *teilverwaistes Werk*, *halbverwaistes Werk*) czy też osierocenia praw (*droits orphelines*)¹⁵ nie jest terminem prawnym i zostało zaproponowane na gruncie literatury przedmiotu¹⁶ na określenie sytuacji mieszczącej się w hipotezie przepisu art. 2 ust. 2 dyrektywy 2012/28/UE.

⁸ Wyniki jak dotąd jedynej systematycznej analizy zagadnienia objętego tematem opracowania zostaną przybliżone w dalszej części rozważań.

⁹ M. Poźniak-Niedzielska, A. Niewęglowski, *Utwory osierocone – nowe wyzwania dla polskiego prawa autorskiego*, ZNUJ 2013/122, s. 9.

¹⁰ R. Staats, *Regelungen für verwaiste und vergriffene Werke – Stellungnahme zu dem Gesetzentwurf der Bundesregierung*, „Zeitschrift für Urheber- und Medienrecht” 2013/6, s. 447.

¹¹ G. Spindler, *Ein Durchbruch für die Retrodigitalisierung? Die Orphan-Works-Richtlinie und der jüngste Referentenentwurf zur Änderung des Urheberrechts*, „Zeitschrift für Urheber- und Medienrecht” 2013/5, s. 354.

¹² R.M. Hilty, K. Köklü, S. Nérissou, F. Trumpke, *Stellungnahme des Max-Planck-Instituts für Immaterialgüter- und Wettbewerbsrecht zur Anfrage des Bundesministeriums des Justiz vom 6. Juli 2011 Zum Richtlinienentwurf der Europäischen Kommission über bestimmte zulässige Formen der Nutzung verwaister Werke, KOM(2011)289*, „Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht Internationaler Teil” 2011/10, s. 819.

¹³ H.P. Kunz-Hallstein, M. Loschelder, *Stellungnahme der GRUR durch den Fachausschuss für Urheber- und Verlagsrecht zum Vorschlag für eine Richtlinie des Europäischen Parlaments und des Rates über bestimmte zulässige Formen der Nutzung verwaister Werke KOM (2011) 289 endg.*, „Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht” 2011/10, s. 898.

¹⁴ S. Lauck, *Verwaiste Werke: Zielerreichungsgrad der Richtlinie 2012/28/EU und der §§ 61 ff. UrhG*, Wiesbaden 2017, s. 356.

¹⁵ J.M. Grages, *Verwaiste*, s. 15 i cytowana tam literatura.

¹⁶ Por. F. Möller, *Verwaiste Werke. Eine Analyse aus internationaler Perspektive*, „Schriftenreihe des Archivs für Urheber- und Medienrecht UFITA” 2013/272, s. 78.

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Recenzent

Prof. dr hab. Fryderyk Zoll

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Grażyna Polkowska-Nowak

Opracowanie redakcyjne

Violet Design

Układ typograficzny

Kamila Tomecka

Projekt graficzny okładki

Grafos

Zdjęcie prof. Elżbiety Traple

Inga Jabrzyk

Łamanie

Violet Design

© Copyright by

Wolters Kluwer SA, 2017

ISBN: 978-83-8107-661-6

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

